

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANČNÍHO PRÁVA A NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Posudek oponenta disertační práce na téma „Zásada zákonnosti daně“ vypracované Mgr. Viktorem Šmejkalem

Hodnocení náročnosti tématu práce

Mgr. Viktor Šmejkal si jako téma své disertační práce tvořící součást státní doktorské zkoušky na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze zvolil téma „Zásada zákonnosti daně“.

Je nutné konstatovat, že zvolené značně teoretické téma je svou povahou unikátní a prospěšné pro daňověprávní teorii nejen v České republice. Je také nadmíru aktuální především v souvislosti s častými změnami v oblasti daní, dosud neuspořádanou judikaturou v dané oblasti a nesjednocenou terminologií. Práce obdobného rozsahu na zvolené (a znovu zdůrazňuji převážně teoretické) téma jsou spíše výjimkou, obvykle se setkáváme pouze s krátkými časopiseckými články.

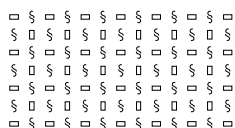
Hodnocení splnění cílů práce

Autor si cíle své práce nevymezuje nějak konkrétně, pouze v úvodu naznačuje, jakým otázkám se hodlá věnovat. Zaměření svého díla chápe širěji, než jak by nasvědčoval název práce. Nicméně daným tématům se následně skutečně věnuje a v závěru výsledky své práce adekvátně shrnuje. **Autor tedy stanovené zadání práce naplnil.**

Hodnocení teoretické části práce

V úvodu práce autor uvádí čtenáře do problematiky a naznačuje, čemu se následně hodlá věnovat. Zabývá se zákonností daně ve vztahu k ochraně vlastnictví, uvádí použité metody zpracování (deskripce, analýza, syntéza, dedukce, indukce, komparace). Do jisté míry postrádám konkrétní stanovení cílů a vymezení hypotéz.

Následující text se blíže zaměřuje na definici daně. Z mého pohledu mohl být uspořádanější. Např. kapitola 1 nese název „Hledání právní definice daně“, zatímco druhá a třetí kapitola se zabírají spíše ekonomickou podstatou daně. Čtvrtá až šestá kapitola se navrácí k právní regulaci, sedmá zkoumá vztah daně a daňověprávního vztahu, osmá je znovu na téma legální

definice daně a konečně devátá se vyjadřuje k legislativní zkratce. Autor přitom nedodrží důsledně soulad obsahu kapitol a jejich názvů; objektivně je to dokonce nemožné. Odmyslíme-li si však názvy kapitol (či pokud by autor volil jedinou kapitolu s vhodným vnitřním členěním), pak se jedná o zajímavý a i vcelku jednolité text, obsahující mnohé zajímavé postřehy a poznámky. Uvážíme-li, že se jedná o ryze teoretickou stať, je třeba vyzdvihnout čtivost. Tu narušují jen občasné odbočky od stěžejního tématu. Např. hned v kapitole první se autor snad až příliš dlouze zabývá pojmem definice. V této kapitole kvitují úvahy nad místem daňového práva v systému práva, na druhé straně postrádám citace u ekonomické definice daně na str. 24. Ve druhé kapitole oceňuji část o funkcích daní, naopak považuji za velmi zjednodušené myšlenky o televizním poplatku a o poplatku za svoz odpadu (str. 27). V disertační práci by měl autor dbát o přesnost terminologie, a pakliže je celá práce psána vysoce odborným jazykem a jsou z ní patrné kompetence, znalosti a zkušenosti doktoranda, měl by se tento vyvarovat zjednodušených, snad až žurnalistických závěrů.

Třetí kapitola o konstrukčních prvcích daně je poněkud ošizená v části „ostatních“ konstrukčních prvků. Autor na str. 49 zmiňuje daň z hlavy a uvádí, že „ústavní konformita daně z hlavy by však byla bezpochyby diskutována před Ústavním soudem“. Není však stávající místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů právě onou daní z hlavy? Ve čtvrté kapitole kvitují zařazení mnohých definic daně, inspiraci francouzskou vědou daňového práva, pasáž o porovnání daně a občanskoprávního závazku. Postrádám však jistou formu závěrečného shrnutí v kapitole, a to vlastní právní definici daně od samotného autora. Pátá kapitola pak zřejmě mohla být součástí kapitoly předchozí; některé myšlenky se opakují nebo dále rozvíjí již předešlé úvahy a poznatky.

V šesté kapitole dělí autor daně na přímé a nepřímé, jiná členění daní opomíjí. Oceňuji zařazení judikatury Ústavního soudu. V sedmé kapitole doktorand odmítá ztotožnění daně a daňověprávního vztahu; s takovým závěrem se osobně neztotožňuji, avšak provedenou analýzu a z ní vycházející závěr respektuji. Osmá kapitola pak vychází hned na počátku z hypotézy, že daň je legálně definována, a to v právní úpravě daňového procesu. Takovou myšlenku v úvodu kapitoly považuji za velmi zjednodušenou. Další text se týká pojmů „správa daní“, daňové řízení“ a „daňový proces“. Nemohu souhlasit se zjednodušujícím odmítnutím rozlišení daňového procesu a daňového řízení na základě podkladů v diplomových pracích studentů. Podobně jako v osmé, tak i v deváté kapitole postrádám pregnančně vyjádřený vlastní názor autora.

Desátá kapitola má na rozdíl od všech předchozích zcela jiné zaměření, když obrací pozornost čtenáře na daňovou pravomoc státu, zabývá se suverenitou státu obecně a daňovou suverenitou konkrétně. Autor si všímá omezení daňové suverenity ze strany Evropské unie, analyzuje právo Evropské unie jako součást ústavního pořádku České republiky a Francie. Velmi pozitivně hodnotím zařazení související judikatury až už národních soudů, tak Evropského soudního dvora.

Až v poslední jedenácté kapitole se dostává doktorand ke stěžejní části svého díla, tedy k otázce zákonnosti daně. Toto není výtkou, pouze konstatováním, neboť s ohledem na nedostatečnou propracovanost předchozích témat v odborné literatuře musel autor vyřešit nejdříve dílčí aspekty, aby mohl provést analýzu zákonnosti daně. Za využití relativně bohaté judikatury především Ústavního soudu a také Nejvyššího správního soudu konstatuje doktorand minimalismus právní úpravy a chybějící záruku spravedlnosti daně doplněnou nepsanými zárukami. „*Je obtížné hovořit o přiměřené právní jistotě v daňovém právu,*“ uvádí autor; a je třeba mu dát v tomto za pravdu. Záruky jsou pak skutečně jen ve správním

soudnictví. Doktorand dále kritizuje společné semináře daňové správy a soudců. Na str. 178 postrádám citace. V dalších pasážích je pozornost věnována komparaci daňových zákonů ve vybraných státech. Část kapitoly o ústavních zárukách zákonnosti daně pojednává o vztahu čl. 11 odst. 5 a čl. 2 odst. 2 LZPS, o otázkách právní jistoty a legitimního očekávání, o zásadě rovnosti, o právu na srozumitelnost daňového zákona apod., vždy za doplnění o příslušnou související judikaturu.

Kvalitu práce pak podtrhuje shrnující závěr. Autor připomíná závaznost evropského a mezinárodního práva a navrhuje (? – str. 210) přenos pravomoci stanovit daně na Evropskou unii. Pokud je to skutečně autorův námět de lege ferenda, pak se proti němu jako oponent práce musím výrazně ohradit. Vlastní myšlenky pak jednoznačně identifikuje čtenář na str. 211 an.

I přes různé názory autora a oponenta na některé dílčí problematiky a občasné výtky je práce dle mého názoru zpracována velmi kvalitně a důkladně. Autor projevuje velmi dobré znalosti, což se projevuje na jeho úvahách. Škoda jen, že nejsou přímo z práce více patrné myšlenky vlastní a ty převzaté. Doktorand je jednoznačně schopen prezentovat materií v podobě uceleného odborného textu. Po posouzení obsahu práce jsem jako oponent disertační práce dospěl k závěru, že se jedná o velmi kvalitní a inspirativní **práci**, která **splňuje požadavky na obsahové náležitosti disertační práce**.

Hodnocení formální úrovně práce

Disertační práce má 245 započítatelných normostran, zahrnující v to titulní stránku obsahující předepsané náležitosti, odkazy a poznámky zařazené v poznámkách pod čarou na koncích stran, obsah práce, cizojazyčné resumé a velmi bohatý seznam použité literatury. Nedomnívám se však, že veškerá v seznamu uvedená literatura byla skutečně použita. Nerozumím členění na tuzemské a zahraniční prameny, zejména pokud jsou časopisecké články a statě tuzemské i zahraniční spojeny. Diplomové práce by měly být spíše doplňkovým zdrojem; v některých částech práce však autorovi sloužily jako stěžejní materiály a činil z nich závěry. Kvituji velmi dobrou práci s judikaturou.

Samotný text je členěn na jedenáct kapitol, které se obvykle dále vnitřně člení. K uspořádání textu se oponent již vyjádřil výše. Práce je zpracována ve spisovné češtině dobré úrovně bez výraznějších chyb (na několika místech nepřesná interpunkce). Jako oponent disertační práce mohu konstatovat, že **práce splňuje požadavky na formální náležitosti disertační práce**.

Závěr

Je třeba konstatovat, že práce splňuje jak formální, tak obsahové náležitosti disertační práce. Po celkovém zvážení je třeba říci, že práce obsahuje původní výsledky, jde o originální zpracování ucelené části problematiky zvolené specializace, a to na úrovni, která odpovídá publikačnímu standardu této specializace. **Disertační práci doporučuji k obhajobě**, když při obhajobě bude na autorovi, aby se vypořádal s drobnými výhradami uvedenými v tomto posudku, správně odpověděl na kladené otázky a přesvědčil, že splňuje podmínky k získání akademického titulu „doktor“.

□ § □ § □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ § □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Náměty pro rozpravu

1. Charakter odvodu (např. z loterií) a jeho vztah k dani.
2. Daň z hlavy na centrální a lokální úrovni.
3. Skutečně se autor domnívá, že je na místě přenos pravomoci stanovit daně na Evropskou unii?

V Brně dne 4.10.2012

JUDr. Ing. Michal Radvan, Ph.D.

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Katedra finančního práva a národního hospodářství

□ § □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
§ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □